

Rudolf Steiner

POSLÁNÍ ZEMĚ

Hamburk, 20. května 1908

Včera jsme viděli, jak hluboký obsah je skryt v prvních slovech Janova evangelia. Tyto včerejší úvahy bychom mohli shrnout asi tak, že bychom řekli: Viděli jsme, že pisatel Janova evangelia poukazuje na vývoj původního člověka v pradávné minulosti, že poukazuje na to, jak ve smyslu křesťanské esoteriky se všechno odvozuje od Slova neboli Logosu, kterýžto Logos působil tvořivě už během doby starého Saturnu, potom se stal životem, a potom světlem; životem, když naše Země procházela svým slunečním stavem, světlem, když procházela stavem starého Měsíce. To, čím se tak člověk stal v průběhu tří planetárních stavů pod vlivem božských duchových sil a bytostí, bylo potom, když se Země stala touto naší dnešní planetou, prožhnuto lidským já. Takže by se dalo říci: Ze starého Měsíce přešla jako jakési semínko na Zem bytost, jež pozůstávala z fyzického těla, vzešlého z prvotního božského Slova, z éthemého neboli životodárného těla, vzešlého z božského života, z astrálního těla, vzešlého z božského světla.

V nitru této bytosti bylo pak během pozemské existence zažehnuto světlo samotného já. Tato trojí tělesnost: tělo fyzické, éthemé a astrální, nabyla schopnosti vyřknout v sobě slova „já jsem“, takže v jistém smyslu můžeme nazvat vývoj Země vývojem vědomí o tomto „já jsem“, vědomí člověka o sobě samém. Schopnost vyřknout „já jsem“, tato schopnost plného sebevědomí, se během vývoje pozemského lidstva začala projevat jenom pomalu a postupně. Musíme si ujasnit, jak probíhal vývoj lidstva, pokud máme na zřeteli, jak se v něm pomalu a postupně uhošťovalo já, tedy plné sebevědomí.

Ve vývoji naší Země byla kdysi doba, kterou nazýváme „stará doba lemurská“; v celku pozemské existence to je nejstarší doba, kdy člověk vůbec

vystoupil v podobě, v níž se vyskytuje dnes. Poprvé došlo ve staré době lemurské k tomu, co nazýváme inkamací lidského já, oné nej vlastnější, nejnvnitřnější bytosti člověka, ve třech tělech, v těle astrálním, étherném a fyzickém. Pak přišla doba atlantská, kdy člověk přebýval z největší části na staré pevnině atlantské, v oné zemské oblasti, jež dnes tvoří dno Atlantského oceánu a jež zanikla v důsledku velké atlantské potopy, jejíž památka se uchovala v pověstech o potopě skoro u všech národů. Potom se člověk - máme-li na mysli jeho nej vnitřnější bytost - vtěloval v době poatlantské v dlouhé řadě vtělení až do našich dnů. Poprvé byly naše duše doopravdy inkamovány v trojčlenné bytosti, pozůstávající z těla fyzického, étherného a astrálního, tak jak jsme se s tím seznámili, za doby lemurské. O tom, co předcházelo, budeme moci uvažovat až někdy později. - Chceme-li se tedy zabývat postupem vývoje, musíme se vrátit daleko do minulosti. K dnešnímu způsobu existence se člověk vyvíjí jenom pomalu a postupně. Čemu ale říkáme v okultismu, v duchovnědném smyslu, náš „dnešní způsob existence“?

Dnešním způsobem existence nazýváme stav vědomí, jaký má dnes člověk od rána, kdy se probudí, až do večera, kdy usne. V té době člověk vidí svými vnějšími fyzickými smysly věci v okruhu kolem sebe. Proč je tomu tak? Víme, že je tomu tak proto, že za dnešních vývojových poměrů je vlastní vnitřní člověk, tedy já a astrální tělo, za dne ve fyzickém a étherném těle a tím ve fyzické sféře, to jest ve fyzickém světě. V té době mohou astrální tělo a já používat fyzických smyslových orgánů, zaposlouchat a zadívat se jimi do světa a vnímat fyzické věci. Od večera, kdy člověk usne, až do rána, kdy se probudí, jsou já a astrální tělo mimo fyzický svět, ve sféře astrální. V té době jsou odloučeny od fyzických očí a fyzických uší, v té době nemohou vnímat, co se děje kolem nich. Takový stav, toto střídání u člověka mezi denním bděním a nočním spánkem, se vyvinul jenom pomalu a postupně. Nebylo tomu tak ještě, když člověk za staré lemurské doby poprvé procházel fyzickým vtělením. Tehdy člověk za dne pobýval jenom velmi krátkou dobu - naprosto ne tak dlouho jako dnes - svým já a svým astrálním tělem ve fyzickém těle. Tím však, že pobýval

delší dobu mimo fyzické tělo, že jenom na kratší dobu sestupoval v bdělém stavu do fyzického těla, byl život za lemurské doby vůbec ještě úplně jiný. Jenom velmi pomalu a postupně docházelo k tomu, že člověk byl v noci ve stavu úplného bezvědomí, pokud snad právě nesnil. Za doby

lemurské bylo ještě denní a noční vědomí rozděleno úplně jinak. Všichni lidé tehdy ještě měli tlumeně-splývavé jasnozřivé vědomí. Když byli v noci mimo fyzické tělo v duchovém světě, vnímali - byť ne tak jasně, jako dnes člověk vidí za dne fyzické věci - kolem sebe duchový svět. Toto vnímání nesmíme srovnávat prostě s dnešním sněním. Dnešní sen je leda jakýsi poslední, úplně zakrnělý pozůstatek tohoto starého jasnozření. Pravda je, že člověk vnímal obdobné obrazy, jaké vnímá i dnes ve snu; ale tyto obrazy měly význam velmi skutečný. Pokusme se ujasnit si, jaký měly význam.

Za starých dob viděl člověk, když během oné krátké části 24 hodin, která byla mnohem kratší než dnes, žil v denním vědomí, vnější fyzická tělesa jenom docela nezřetelně, jako zahalená mlhou. Jenom docela zvolna docházelo k tomu, že viděl fyzické věci tak jako dnes. Venku tehdy člověk viděl první náznaky fyzických těles, zahalené v mlze, jako když si dnes vyjdete večer za mlhavého počasí do ulic a vidíte svítilny v mlze, jako by byly obklopeny jakousi světelnou auroou. To je, pravda, jenom zdánlivé, ale tak se zprvu vynořovala fyzická tělesa kolem člověka pro jeho zrak. A když usínal, neupadal do bezvědomí, nýbrž během spánkového vědomí se potom kolem něho vynořovaly obrazy, obrazy v barvách a tvarech. Kolem člověka se pak rozkládal svět, proti němuž svět nejživějších snů u dnešního člověka je jenom slabým, mlhavým odleskem. Tyto obrazy poukazovaly na duševní a duchové dění v jeho okolí.

Když tedy člověk tehdy, na začátku své pozemské dráhy, se v průběhu svého nočního putování blížil nějaké bytosti, která byla pro něho škodlivá, neviděl ji tak, jako bychom ji viděli dnes - neviděl tedy lva, který se k němu blížil, v podobě lva -, nýbrž viděl, jak před ním vystupuje obraz z barev a tvarů, a ten mu instinktivně ukazoval: Tady je něco škodlivého pro tebe, to tě sežere, tomu se musíš vyhnout. Byly to skutečné obrazy dějů duchově-duševních, co se tu odehrávalo kolem člověka. Všechno duchově-duševní viděl člověk v noci; docela pomalu a postupně pak probíhal vývoj tak, že se člověk nořil na dobu stále delší do svého fyzického těla; noc se stále více krátila, den se stále více prodlužoval. A čím více se člověk zabydloval ve fyzickém těle, tím více mizely noční

jasnozřivé obrazy, tím více se vynořovalo dnešní denní vědomí. Nesmíme však zapomenout, že skutečné, pravé sebevědomí, jaké si má člověk vydobýt během pozemské existence, je možné si vydobýt jedině pohroužením do fyzického těla. Člověk se dříve necítil jako samostatná bytost, nýbrž jako článek božských duchových bytostí, z nichž vzešel. Jako se ruka cítí jako článek organismu, tak se člověk, když měl ještě ono splývavé jasnozření, cítil jako část božského duchového vědomí, božského já. Nebyl by tehdy říkal o sobě: „Já jsem“, nýbrž „Bůh jest, a já v něm.“ Budeme však chápat stále více, že Zemí, jež ve svém vývoji prošla třemi dřívějšími stupni - neboť byla Saturnem, Sluncem a Měsícem - bylo vyhrazeno docela zvláštní poslání. Nemyslete si, že o planetárních stavech je možné uvažovat tak, že si je představíme jeden vedle druhého a budeme předpokládat, že každá planeta má touž hodnotu jako druhá. O tom, že by se pouze opakovalo něco, co tu už bylo, nemůže být u božské tvůrčí činnosti ani řeči. Každá planetární existence má docela určitý úkol. Naše Země má to poslání, že bytosti, které se mají na ní vyvíjet, mají vypěstovat až k nejvyššímu rozvoji prvek lásky. Až jednou Země dospěje ke konci svého vývoje, máji láska postupovat skrz na skrz. -

Snažme se ujasnit si, co to znamená, že Země je planetárním stavem pro rozvoj lásky. V duchové vědě říkáme, že před Zemí předcházela starý Měsíc. Tento starý Měsíc měl jako planetární stupeň také své poslání. Neměl ještě za úkol vyvinout lásku, měl být planetou - nebo kosmem - moudrosti. Před naším zemským stavem prošla naše planeta stupněm moudrosti. To vám může přiblížit prostá, dala by se říci: logická úvaha. Porozhlédněte se po přírodě, po všech jejích bytostech. Nedívejte se na ně pouze za účasti rozumu, nýbrž za účasti sil srdce, sil vašeho citového vztahu ke světu, a najdete všude moudrost zračící se v přírodě. (Mluvíme-li zde o moudrosti, míníme to tak, že tato moudrost je základem všeho jako jakási duchová substance.) Zadívejte se na cokoli v přírodě. Vezměte například kousek stehenní kosti a uvidíte, že to není masivní hmota, ale jemné, do různých stran rozklenuté žebrovi, uspořádané do podivuhodné konstrukce. A ten, kdo by zkoumal, podle jakého zákona je toto

žebroví sestaveno, zjistí, že se řídí zákonem, podle něhož se s vynaložením
nejmenšího množství materiálu rozvine největší

možná síla - aby spodní část lidského těla mohla nést vrchní část těla. Umění našich inženýrů dosud nepokročilo natolik, aby dokázalo vybudovat konstrukci tak umnou, jakou tady vybuďovala všeprostupující moudrost. Moudrost toho druhu bude člověk mít teprve později. Božská moudrost prostupuje celou přírodu; lidská moudrost k ní přistoupí teprve postupně. Během času lidská moudrost dosáhne vnitřně toho, co božská moudrost už tajně vetkala do Země.

Ale ve stejném smyslu, jako byla moudrost připravována na Měsíci, takže ji teď najdeme všude na Zemi, tak se na Zemi připravuje láska. Kdybyste se mohli jasnozřivě zadívat zpět na starý Měsíc, viděli byste, že tehdy ještě nebyla takováto moudrost ve všech věcech; leccos byste ještě uznali za nemoudré. Teprve v průběhu celého měsíčního vývoje se moudrost vtiskla do věcí, a když byl Měsíc ve svém vývoji hotov, bylo jí všechno natolik prostoupeno, že byla moudrost ve všem.

Vnitřní moudrost vstoupila do člověka teprve na Zemi s jeho jástvím. Tuto vnitřní moudrost ale musí člověk teprve krok za krokem rozvíjet. Právě tak jako se na Měsíci vyvíjela moudrost, takže je teď přítomna ve věcech, tak se teď vyvíjí láska. Nejprve se objevila v nejnižší, ve smyslové podobě v době lemurské. Během pozemské existence se však bude více a více zduchovňovat, takže nakonec, až Země dospěje k cíli svého vývoje, bude veškeré bytí prodchnuto láskou - jako je dnes prodchnuto moudrostí -, a to působením lidí, jestliže lidé splní svou úlohu.

A Země přejde do příštího planetárního stavu. Nazýváme jej „Jupiter“. Avšak bytosti, které budou putovat po Jupiteru tak jako lidé po Zemi, budou právě tak shledávat, že ze všech bytostí vane vůně lásky - lásky, kterou do nich sami kdysi vložili jako lidé během své pozemské existence-, jako dnes lidé nacházejí ve všech věcech moudrost. Pak budou lidé právě tak rozvíjet ze svého nitra lásku, jako teď budou postupně z nitra rozvíjet moudrost. Pak bude věci prostupovat ona velká kosmická láska, která dnes teprve začíná na Zemi žít.

Materialistické smýšlení nevěří v kosmickou moudrost, nýbrž jenom v lidskou. Kdyby se lidé dívali nezaujatě na běh vývoje, viděli by, že všechna

kosmická moudrost byla na počátku už tak daleko, jako bude lidská moudrost na samém konci Země. V dobách, kdy lidé ještě pojmenovávali věci přesněji než dnes, nazývali subjektivní moudrost, jež působí v člověku, „intelligence“, v protikladu k objektivní kosmické moudrosti. Člověk pranic nedbá na to, že to, co během zemské existence vynalezl, si božské duchové bytosti vydobily už během existence měsíční a vstúpily to Zemi.

Uveďme si příklad pro to. Jak se dětem už ve škole vtlučká do hlav, jak velký pokrok učinili lidé například vynálezem papíru! Budiž: ale vosy vyráběly papír o mnoho tisíc let dříve; neboť to, z čeho si vosy stavějí hnízda, je přesně tatáž substance, z níž se vyrábí lidský papír, a vyrábí se to přesně stejným způsobem, jenomže působením životního procesu. Vosí duch, skupinová vosí duše, jež je částí božské duchové substance, ta byla vynálezcem papíru už mnohem dříve. - Tak člověk vlastně pořád pokulhává za vesmírnou moudrostí. V zásadě je všechno, co člověk během pozemského vývoje vynalezne, už obsaženo v přírodě. Co však člověk Zemi opravdu dá, to je láska, jež se bude rozvíjet od nejsmyslovější podoby k nejzduchovělejší. Taková je úloha pozemského vývoje. Země je kosmos lásky.

Čeho je však, tak se zeptejme, potřebí k lásce? Co patří k tomu, aby jedna bytost mohla milovat druhou? K tomu je potřebí, aby tato bytost měla plné vědomí o sobě, aby byla úplně samostatná. Žádná bytost nemůže jinou v plném smyslu milovat, není-li tato láska svobodným darem vůči oné jiné bytosti. Moje ruka nemiluje můj organismus. Jenom bytost, jež je samostatná, jež není svázána s jinou bytostí, ji může milovat. Proto se člověk musel stát bytostí obdařenou jástvím. Já muselo být vetknuto do trojnásobné lidské tělesnosti, aby Země mohla skrze člověka splnit své poslání, poslání lásky.

Tak pochopíte, že se v křesťanské esoterice učilo: Tak jako od bohů proudily dolů kZemi jiné síly, nakonec během měsíční existence moudrost, tak proudí během pozemské existence dolů do této existence láska; a nositelem lásky může být pouze samostatné já, jež se postupně formuje v průběhu pozemského vývoje. Ale na všechno musí být člověk připravován, docela

pomalu, i na současný ráz svého vědomí. Dejme tomu, že by se byl člověk už
hned ve staré lemurské době pohroužil do fyzického těla, že by už tehdy byl
viděl plnou vnější skutečnost. Pak

by si nebyl býval v tom rychlém tempu mohl vštípit lásku! Teprve krok za krokem musel být veden ke svému pozemskému poslání. Aniž ještě měl plné vědomí o sobě, aniž ještě byl tak daleko, aby vnímal předměty kolem sebe v jasném denním vědomí, bylo mu nevědomky, v jeho tehdejší mlhavém vědomí, udělováno první vyučování v lásce. Tak vidíme, že v průběhu celých věků, kdy člověk měl ještě ono dávné, snové jasnozřivé vědomí, kdy tedy duše dlela dlouhou dobu mimo tělo, byla člověkem v mráкотném, nikoli ještě sebevědomém stavu vštěpována láska. Zkusme si onoho člověka dávné doby vymalovat co nejzřetelněji před duší, člověka, který ještě nedorazil až na výši plného vědomí o sobě.

Tento člověk večer usíná; ale nedochází k žádnému příkrému přechodu od bdění ke spánku. Vynořují se mu obrazy, živoucí snové obrazy, které ale mají živý vztah k duchovému světu. To znamená, že člověk se během usínání tehdy vžíval do duchového světa. Přitom mu duch Boží zasazoval kapku po kapce do jeho zastřené splývavého vědomí první zárodky jakékoli působnosti z lásky. Co se má zjevit prostřednictvím lásky v průběhu pozemského vývoje, to proudí do lidského nitra nejprve v noci. Bůh, který přináší na Zem vlastní pozemské poslání, zjevuje se tak nejprve tlumenému, starému jasnozřivému vědomí v noční době, nežli se bude moci zjevit jasnému dennímu vědomí. Potom, zvolna a ponenáhlu, se zkracují období, kdy je člověk v mráкотném jasnozřivém stavu, denní vědomí se stále prodlužuje, aurické lemy kolem předmětů se stávají stále neznatelnějšími, předměty dostávají stále pevnější hranice. Předtím viděl člověk Slunce, Měsíc obklopené mohutným kolem, všechno jakoby v husté mlze. Teprve pomalu se celý pohled vyčišťuje, a u věcí se objevují pevné hranice. Do tohoto stavu se člověk dostával pokenáhlu. Co tady člověk vidí jako cosi vnějšího, zatímco Slunce osvětluje Zem a zjevuje mu svým viditelným světlem všechno, co je na Zemi, nerosty, rostliny a zvířata, to člověk kdysi ještě pociťoval jako zjevení něčeho božského ve vnějším světě.

Co je vlastně ve smyslu křesťanské esoteriky to, co se stává viditelným v jasném denním vědomí, to, z čeho se skládá Země ve všech svých dálkách?

Je to zjevení božských sil, vnější hmotné zjevení vnitřní duchové působnosti! Zaměřte pohled ven na Slunce nebo na to, co najdete na Zemi: vždycky to je zjevení něčeho božsky-duchového. Tuto božsky-duchovou působnost v dnešní vnější podobě světa, to, co je zdrojem a základem toho všeho, co se naskýtá jasnému dennímu vědomí, neviditelný svět za celým tím viditelným denním světem, to nazývá křesťanská esoterika „Logos“ nebo „Slovo“. Neboť jako člověk získal nakonec schopnost vyslovit slovo ze svého nitra, tak nejprve všechno, říše zvířat, říše rostlin, říše nerostů, vzniklo z Logosu. Všechno je vtělením Logosu. A tak jako vaše duše působí neviditelně ve vašem nitru a tvoří si navenek tělo, tak ve světě si každá duševní podstata tvoří tělo, které je pro ni vhodné, a zjevuje se něčím fyzickým.

Kde však bychom našli fyzické tělo toho Logosu, o němž mluví Janovo evangelium a jež si dnes chceme uvědomovat stále zřetelněji? Kde má Logos fyzické tělo? V nejčistší podobě se toto vnější fyzické tělo Logosu zjevuje především ve vnějším slunečním světle. Sluneční světlo, to není jenom hmotné světlo. Pro duchový pohled je to právě tak šat Logosu, jako vaše vnější fyzické tělo je šatem pro vaši duši. Pokud se stavíte k nějakému člověku tak, jak se dnes většina lidí staví ke Slunci, nemůžete poznat tohoto druhého člověka; to byste se ke každému člověku, který má myslící, cítící, chtějící duši, stavěli tak, že byste u něho nepředpokládali nic duševně-duchového, nýbrž že byste pouze ohmatávali jeho fyzické tělo a domnívali byste se, že takové tělo by mohlo být právě tak i z lepenky. Chcete-li ale proniknout k duchu ve slunečním světle, pak se musíte na světlo dívat tak, jako když podle tělesné stránky člověka poznáváte, co je v jeho nitru. Jako se má vaše tělo k vaší duši, tak se má sluneční světlo k Logosu. Ve slunečním světle proudí k Zemi duchová podstata. Touto podstatou - jestliže jsme schopni v poznávání uchopit nejenom sluneční tělo, ale i slunečního ducha -, touto podstatou je láska, jež proudí dolů k Zemi. Nejen že fyzické sluneční světlo probouzí rostliny, takže rostliny by nutně uhynuly, kdyby na ně nepůsobilo fyzické sluneční světlo, ale s fyzickým světlem Slunce proudí na Zem i hřejivá láska Boží; a lidé jsou tu k tomu, aby do sebe přijímali tuto hřejivou lásku

božstva,

aby

ji

rozvíjeli a opětovali. To však mohou jen díky tomu, že se stávají bytostmi obdařenými jástvím, vědomými si sebe. Jenom pak mohou tuto lásku opětovat.

Když lidé kdysi začali prodlévat - nejprve jenom na krátkou dobu - ve svém denním životě, nebyli s to vnímat nic ze světla, jež zároveň zažehovalo lásku. Světlo svítilo do temnot, ale temnota nebyla ještě s to cokoli ze světla obsáhnout, přijmout. A kdyby člověku nebylo toto světlo, jež je zároveň láskou Logosu, zjevováno jinak než jenom oněmi krátkými denními hodinami, pak by člověk nebyl mohl přijmout světlo lásky. Ale v mlhavě-snovém jasnozření tehdejšího dávného vědomí přece jenom proudila do člověka láska. A tady můžeme nahlédnout za vnější existenci na velké mystérium světa, naší Země, na důležité mystérium.

Zkusme si ujasnit, že - abych tak řekl - řízení světa bylo pro naši Zemi takové, že po nějakou dobu do člověka proudila láska nevědomky, prostřednictvím mlhavého jasnozřivého vědomí, a že ho vnitřně připravovala na přijetí lásky v plném, jasném denním vědomí. - Viděli jsme, že naše Země se postupně stávala kosmem, který má plnit poslání lásky. Země je osvěcována dnešním Sluncem. Jako člověk obývá Zemi a poznenáhlu si osvojuje lásku, tak jiné, vyšší bytosti obývají Slunce, protože Slunce už dostoupilo na vyšší úroveň existence. Člověk je obyvatelem Země, a být obyvatelem Země znamená být bytostí, která si během zemské doby osvojuje lásku. Být obyvatelem Slunce znamená v dnešní době být bytostí, která je s to lásku zažehovat, která je s to lásku vlévat do jiných bytostí. Obyvatelé Země by nerozvíjeli lásku, nemohli by ji do sebe přijímat, kdyby jim obyvatelé Slunce neposílali s paprsky světla svou zralou moudrost. Když světlo proudí ze Slunce na Zemi, rozvíjí se na Zemi láska. To je naprosto reálná pravda. Bytosti, jež stojí na té výši, že mohou rozdávat, vyzařovat lásku, učinily Slunce svým dějištěm.

Když kdysi Měsíc ukončil svůj vývoj, bylo tu sedm takových hlavních bytostí, jež byly tak daleko, že mohli ze sebe vlévat lásku do jiných. Tady se dotýkáme hlubokého mystéria, které nám odhaluje okultní věda. - Jsme na počátku zemského vývoje. Je tu dětinný člověk, který měl přijmout lásku a byl

připraven k přijetí já, a na druhé straně tu je Slunce, které se odštěpilo a vystoupilo k vyšší existenci. Na tomto Slunci se mohlo vyvíjet sedm hlavních duchů světla, kteří byli zároveň darujícími duchy lásky. Jenom šest z nich se usídlilo na Slunci; a to, co k nám proudí fyzicky ve světle Slunce, obsahuje v sobě duchovní síly lásky těchto šesti duchů světla neboli šesti Elóhímů, jak je nacházíme v bibli. Jeden z nich se odštěpil a ubíral se jinou cestou ve prospěch člověka: nezvolil si Slunce, nýbrž Měsíc za místo svého pobytu. A tento jeden z duchů světla, který se dobrovolně zřekl života na Slunci a vyvolil si Měsíc, není nikdo jiný než ten, kterého Starý zákon nazývá „Jahve“ nebo „Jehova“. Tento jeden, který si zvolil Měsíc za místo svého pobytu, je ten, jenž z Měsíce nechával proudit zralou moudrost na Zem a tím připravoval lásku.

Zadívejte se teď na toto mystérium, ležící za věcmi. Noc patří Měsíci, a patřila Měsíci v mnohem větší míře za oné dávné doby, kdy člověk ještě nebyl s to přijímat lásku od Slunce, kdy ještě nebyl sto přijímat tuto sílu lásky z přímého světla. Tehdy přijímal zrcadlenou sílu zralé moudrosti ze světla měsíčního. Proudila do něho z měsíčního světla v době nočního vědomí. Jahve je proto označován za regenta noci, za vládce noci, toho, jenž člověka připravoval na onu lásku, která měla vzniknout později, za plného denního vědomí. Tak hledíme nazpět na dávnou dobu lidstva, kdy duchově docházelo k něčemu, co je nebeskými tělesy pouze symbolizováno, když máte Slunce na jedné straně, Měsíc na druhé straně.

Během noci knám Měsíc v jistých obdobích vysílá zrcadlenou sluneční sílu. Je to totéž světlo, jež k nám přichází i ze Slunce. Tak zrcadlil za dávných dob Jahve neboli Jehova sílu zralé moudrosti, sílu šesti Elóhímů, a tato síla se v době nočního spánku linula do lidí a připravovala je, aby byli schopni přijímat sílu lásky později také postupně během bdělého denního vědomí.

Nákres má naznačit symbolicky člověka za denního bdění, kdy fyzické a éthemé tělo nejsou závislé na božské péči, a já a astrální tělo jsou ve fyzickém světě ve fyzickém a éthemém těle; celý ten systém člověka je v té době ozařován zvenčí Sluncem. O noci teď víte, že pro člověka dávnověku bývala

mnohem delší a mnohem účinnější. V té době jsou astrální tělo a já venku z těla fyzického a étherického; já je celé v astrálním světě a astrální tělo je ponořeno zvenčí do fyzického těla tak, že je celou svou podstatou přece jenom uloženo do oblastí duchově - božských. V té době Slunce nemůže svítit přímo na lidské astrální tělo

a zažehovat v něm sílu lásky. Tehdy působí Měsíc, odrážející světlo, prostřednictvím Jahvovým neboli Jehovovým. Měsíc je symbol pro Jahva nebo Jehovu, a Slunce není nic jiného než symbol pro Logos, jenž je souhrnem ostatních šesti Elóhímů. Jenom symbolicky to je naznačeno kresbou, kterou ale popřípadě studujte, o níž popřípadě meditujte; a budete-li o tom přemýšlet, zjistíte, jaké hluboké mysterijní pravdy jsou v ní znázorněny. Kresba má naznačit, že po dlouhou dobu vštěpoval Jahve člověku sílu lásky mimo jeho vědomí, do jeho nočního vědomí. Tak byl člověk připravován, aby postupně mohl sám přijmout Logos, sílu jeho lásky. Čím ale bylo toto umožněno? Jak vůbec mohlo k něčemu takovému dojít? - Nyní přicházíme k druhé stránce téhož mystéria.

Řekli jsme si, že člověk byl na Zemi povolán k lásce vycházející z vědomí o sobě. Potřeboval tedy vůdce, učitele během jasného denního vědomí, který by před něho předstoupil tak, aby ho člověk mohl vnímat. Jenom v noci, v utlumeném, mráкотném vědomí mu do té doby mohla být vštěpována láska. Ale postupně muselo dojít k něčemu, postupně muselo nastat něco naprosto skutečného, co by člověku umožnilo vidět venku, fyzicky, samu podstatu lásky. Jakým způsobem k tomu mohlo dojít? Jenom tím, že podstata božské lásky, Logosu, se stala pozemskou bytostí - tělesnou bytostí na Zemi kterou člověk mohl na Zemi vnímat svými smysly. Protože člověk se vyvinul k tomu, že vnímal vnějšími smysly, musel se Bůh, Logos, stát sám smyslovou bytostí. Musel se objevit v těle z masa a krve. To se stalo skrze Krista Ježíše, a historická působnost Krista Ježíše neznamena nic jiného, než že síly šesti Elóhímů - neboli Logosu - se vtělily v Ježíši Nazaretském na počátku našeho letopočtu, že v něm byly reálně přítomny ve světě vnější viditelnosti. To je to, na čem záleží. Celá vnitřní síla obsažená ve Slunci, síla lásky proudící v Logosu, přijala podobu fyzického člověka v těle Ježíše Nazaretského. Neboť jako nějaký jiný vnější předmět, jako jakákoli jiná pozemská bytost, tak musel Bůh předstoupit před člověka na Zemi v tělesné podobě pro jeho smyslové vědomí. Čím že je tedy tato bytost, která před nás předstoupila na počátku našeho letopočtu v podobě Krista Ježíše? Není ničím jiným než vtělením Logosu, šesti ostatních Elóhímů, jež ve vývoji lidstva předešel onen jeden, Bůh Jahve, aby jim připravil půdu. A tak tato jedna postava Ježíše Nazaretského, v níž se vtělil Kristus neboli Logos, přenáší do lidského života, do samých dějin lidstva to, co dříve vždycky jenom proudilo ze Slunce na Zem, co je jinak obsaženo jenom ve slunečním světle: „Logos tělem učiněn jest“. To je to, čemu Janovo evangelium přikládá největší význam.

Právě této skutečnosti musel pisatel Janova evangelia přikládat největší význam. Neboť je tomu tak: Když někteří ze zasvěcených Kristových žáků pochopili, oč tu jde, vystoupili také jiní, kteří to nemohli v plné míře pochopit.

Plně sice chápali, že základem všeho hmotného, všeho, co se před námi rozkládá jako hmota, je cosi duševně-duchového; co však nemohli pochopit, bylo to, že se

v jednom jediném člověku, fyzicky viditelně pro fyzický, smyslový svět, stal jednou tělem sám Logos. Tomu nemohli porozumět. Tím se liší to, co se před námi vynořuje v prvních křesťanských stoletích jakožto „gnóze“, od pravého esoterního křesťanství. Pisatel Janova evangelia na to poukázal důraznými slovy: Ne, nemáte se na Krista dívat jako na nadsmyslovou bytost, jako na prvotní základ všeho hmotného setrvávající v neviditelnou, nýbrž máte přikládat význam tomu, že Slovo se stalo tělem, že přebývalo mezi námi! V tom je onen jemný rozdíl mezi esoterním křesťanstvím a původní gnózí. Gnóze zná Krista stejně jako esoterní křesťanství, ale jenom jako duchovou bytost, a v Ježíši Nazaretském vidí nanejvýš lidského zvěstovatele vázaného více nebo méně na tuto duchovou bytost. Chce se držet Krista zůstávajícího v neviditelnou. Naproti tomu stálo esoterní křesťanství vždycky ve smyslu Janova evangelia na pevné půdě slova:

„A Logos tělem učiněn jest a přebýval mezi námi.“ (1,14)

A ten, kdo byl tehdy přítomen ve viditelném světě, je skutečným vtělením šesti ostatních Elóhímů, vtělením Logosu!

Tak tedy posláním Země, to, co se mělo stát ze Země, vstoupilo teprve palestinskou událostí doopravdy do pozemského světa. Předtím bylo všechno přípravou. Zač se tedy musel Kristus, který přebýval v těle Ježíše Nazaretského, především označit?

Musel se především označit za velkého dárce a oživovatele sebe si uvědomující svobodné lidské bytosti. Pokusme se shrnout tuto živou nauku Kristovu do krátkých, paradigmatických vět. Pak musíme říci: Země je k tomu, aby člověku dala plné vědomí o sobě, vědomí „já jsem“. Předtím bylo všechno jenom přípravou k tomuto vědomí o sobě, k tomuto „já jsem“; a Kristus je ten, kdo dává impulz, aby lidé mohli všichni - každý jako jednotlivá bytost - pociťovat své „já jsem“. Teď byl teprve dán onen mocný impulz, schopný pohnout lidmi na Zemi prudce kupředu. To můžeme sledovat, když porovnáme křesťanství s naukou Starého zákona. Ve starozákonním učení člověk ještě necítil úplně ono „já jsem“ ve své vlastní osobnosti. Měl ještě něco, co zůstalo jako zbytek z dávné

doby snivého vědomí, kdy člověk se necítil jako vnitřně oddělená bytost, nýbrž jako článek božské podstaty, jako je zvíře dodnes článkem skupinové duše. Lidé vyšli ze skupinové duševnosti a pokročili k individuální, samostatné existenci, jež v každém jednotlivci pociťuje „já jsem“. A Kristus je ta síla, která lidi přivedla k svobodnému vědomí, já jsem“.

Pokusme se to přehlédnout v jeho plném vnitřním významu, Vyznavač Starého zákona se ještě necítil tak uzavřen do své jednotlivé osobnosti jako vyznavač Nového zákona. Vyznavač Starého zákona si ještě neříkal ve své osobnosti: Já jsem já. Cítil se jako součást celku starého židovského národa a cítil jeho „skupinové národní já“. Přenesme se teď živě do vědomí takového vyznavače Starého zákona. Tak jako cítí skutečný křesťan , já jsem“ a postupně se bude učit cítit takto stále více, tak vyznavač Starého zákona v sobě necítil, já jsem“. Cítil se jako článek celého národa a vzhlížel ke skupinové duši. A když to chtěl vyslovit, říkal: Mé vědomí sahá vzhůru až k otci celého národa, až k Abrahámovi; my - já a otec Abrahám - jsme jedno. Společné já nás všechny zahrnuje; ä teprve pak se cítím bezpečně zakotven v duchové substanci světa, když cítím, že spočívám v substanci celého národa. - Tak vzhlížel vyznavač Starého zákona až vzhůru k otci Abrahámovi a říkal: Já a otec Abrahám jsme jedno. V mých žilách proudí táž krev jako v žilách Abrahámových. - A otce Abraháma cítil jako kořen, z něhož vzešel každý jednotlivý abrahámita jako článek celku.

Zatímco vyznavači Starého zákona smýšleli takto, přišel Kristus Ježíš a promlouval ke svým nejbližším, nejintimnějším zasvěceným žákům: Dopusud lidé usuzovali pouze podle těla, podle pokrevního příbuzenství; to jim dávalo vědomí, že spočívají ve vyšší, neviditelné souvislosti. Vy však máte věřit v mnohem duchovější souvislost, v takovou, která sahá dále než pokrevní spříznění. Vy věřte v otcovský duchový prazáklad všeho, v němž je zakořeněno já a který je duchovější než onen základ, jenž spojuje židovský národ jakožto jeho skupinová duše. Vy věřte v něco, co je uloženo ve mně a v každém člověku, a to není sjednoceno jenom s Abrahámem, to je sjednoceno s božským

prazákladem světa! Proto Kristus zdůrazňoval ve smyslu Janova evangelia:

„Dříve než byl otec Abrahám, bylo , já jsem!“ (8,58)

Nejenom k tomu otcovskému principu, který sahá až k Abrahámovi, nejen k němu sahá vzhůru moje já, ono prvotní a prapůvodní, nýbrž já je jedno s tím, co prochází celým kosmem; až k němu dosahuje má vlastní duchová podstata.

„Já a Otec jedno jsme!“ (10,30)

To je ono důležité slovo, jež musíme pocítit; pak pocítíme onu prudkou změnu, která zachvátila vědomí lidí a posunula vývoj lidstva kupředu impulzem daným příchodem Krista Ježíše. Kristus Ježíš byl velkým křisitelem lidského „já jsem“.

A nyní se pokusme trochu se zaposlouchat do toho, co říkali jeho nejintimnější zasvěcení žáci, jakým způsobem vyjadřovali to, co se jim tady zjevovalo. Říkali: Doposud neexistovala žádná jednotlivá tělesná lidská bytost, jíž bychom takto mohli přikládat toto jméno „Já jsem“, než ten, kdo jako první přinesl do světa celý význam tohoto „já jsem“. Proto označovali „Já jsem“ za *jméno* Krista Ježíše. To bylo jméno, v němž se cítili spjati nejintimnější zasvěcení učedníci: ve jménu, jež takto chápali, ve jménu: „Já jsem“.

Tak se musíte začíst do nejdůležitějších kapitol Janova evangelia. Když tedy sáhnete po oné kapitole, kde stojí slovo: „Já jsem světlo světa“, musíte to brát doslova, úplně doslova. Ono „já jsem“, které se tehdy poprvé objevilo v těle, co že to je? Je to totéž, co proudí k Zemi ve slunečním světle jakožto síla Logosu. Všude, v celé 8. kapitole, nadepsané obyčejně „Ježíš světlo světa“, počínajíc 12. veršem, všude máte opis této hluboké pravdy o významu „Já jsem“. Čtete si tuto kapitolu tak, že dáte všude důraz na slovo „já“ nebo „já jsem“, s vědomím, že „Já jsem“ bylo *jméno*, jímž se zasvěcení učedníci cítili spjati. Pak tomu porozumíte, pak se vám ta kapitola bude jevit tak, že byste ji museli číst asi takovýmto způsobem:

„Tedy Ježíš mluvil ke svým učeníkům a pravil: Co si může říkat, já jsem“, to je síla světla světa; a kdo mne následuje, uvidí při jasném denním vědomí to, co nevidí ti, kdo putují v temnostech.“ (8,12)

Ti však, kdo se drželi staré víry, že světlo lásky může být člověku

vštěpováno jenom za noci, ti, kterým se říkalo farizeové, odpovídali: „Ty se odvoláváš na své , já jsem“, my však se odvoláváme na otce Abraháma. V tom odvolání cítíme sílu, která nás opravňuje, abychom vystupovali jako sebevědomé bytosti; tehdy se cítíme silní, když se noříme do společného základu našich já, který ukazuje vzhůru až k otci Abrahámovi.“

„Ježíš pravil: Mluví-li kdo o ‚já‘ v tom smyslu, jako o něm mluvím já, je svědectví jeho pravé; neboť já vím, že toto ‚já‘ přichází od Otce, od společného prazákladu světa, a tam opět odchází.“ (8,14)

A nyní důležitá věta, kapitola 8, verš 15, kterou musíme přeložit doslova takovýmto způsobem:

„Vy posuzujete všechno podle těla. Já však nesoudím podle nicotnosti těla. A pokud bych já soudil, soud můj bude pravý. Neboť já pak není osamoceno v sobě, nýbrž já je sjednoceno s Otcem, z něhož já pochází.“ (8,15-16)

Takový je smysl toho místa. Tak můžete všude nacházet poukaz na společného Otce; pojem Otce si budeme moci postavit před duši ještě přesněji. - Tak vidíte, že slovo: „Dříve než byl otec Abrahám, bylo ‚já jsem‘“, obsahuje v sobě živé jádro základního křesťanského zvěstování.

Pohřívili jsme se dnes do slov Janova evangelia, a to hlouběji, než bychom to byli mohli učinit, kdybych je byl vykládal zvnějšku. Vyvodili jsme ta slova z duchovní moudrosti a dotkli jsme se přitom několika důležitých výroků Janova evangelia, které označují právě to, co je podstatou křesťanství. Uvidíme, jak právě tím, že porozumíme nejprve takovým úhelným, ústředním slovům, získáme světlo a pochopení pro celé Janovo evangelium.

Berte to všechno jako něco, co bylo kdysi sdělováno v křesťanské esotemí škole jako nauka, kterou pisatel Janova evangelia zaznamenal způsobem, o němž budeme mluvit, aby ji předal dalším stoletím pro všechny, kdo budou opravdu chtít vniknout do smyslu jeho díla.

O tom, že je možné to skutečně činit ještě hlouběji, budeme uvažovat v příští přednášce.